

## Βιβλιοκριτική Book review

### **Niedenthal MP, Krauth-Gruber S, Ric F (2006) Ψυχολογία του Συναισθήματος**

Μετάφραση: Ζ. Αντωνοπούλου  
Επιμέλεια: Κ. Καφέτσιος  
Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ, Αθήνα 2011

Από τις εκδόσεις ΤΟΠΟΣ, κυκλοφόρησε το βιβλίο των Niedenthal MP, Krauth-Gruber S, Ric F. «Ψυχολογία του Συναισθήματος». Μετάφραση: Ζ. Αντωνοπούλου. Επιμέλεια: Κ. Καφέτσιος. Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ. Αθήνα 2011. Το βιβλίο εκδόθηκε στην αγγλική γλώσσα το 2006.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το μεγαλύτερο μέρος της ψυχοπαθολογίας άπτεται συναισθηματικών καταστάσεων, ενώ οι γνώσεις μας γύρω από τα συναισθήματα είναι ελάχιστες.

Η συζήτηση για τα συναισθήματα ξεκινάει το 1884 όταν ο William James δημοσιεύει, στο περιοδικό Mind, ένα άρθρο με τίτλο "What is an Emotion?". Το 2005 ο Klaus Scherer δημοσιεύει στο περιοδικό Social Science Information ένα άρθρο με τίτλο "What are emotions? And how can they be measured?" και οι συζητήσεις γύρω από το ερώτημα «τι είναι συναίσθημα» και ποιες είναι οι συνιστώσες του συναισθήματος συνεχίζονται με μια σειρά θεωριών, υποθέσεων και αντιρρήσεων. Είναι επομένως πολύ σημαντικό ότι εμφανίζεται ένα βιβλίο που σκιαγραφεί με επιστημονικό τρόπο τις διάφορες θεωρίες για τα συναισθήματα και τις καταστάσεις που συνδέονται με αυτά.

Το βιβλίο αποτελείται από εννέα κεφάλαια. Το πρώτο ασχολείται με τον ορισμό και τον τρόπο μελέτης του συναισθήματος. Στο κεφάλαιο αυτό οι συγγραφείς αναφέρουν ότι στόχος τους είναι να παρουσιάσουν έναν ορισμό του συναισθήματος «με την όποια αβεβαιότητα και πολυπλοκότητα μπορεί αυτός να ενέχει» και να αναπτύξουν τις κύριες θεωρίες του συναισθήματος. Στο δεύτερο, διερευνάται η δομή και η λειτουργία του συναισθήματος. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να προσφέρει μια συνοπτική ανασκόπηση πώς οι θεωρητικοί στον τομέα του συναισθήματος, μελετούν βασικά ερωτήματα τα οποία σχετίζονται κυρίως με την έρευνα. Στο τρίτο περιγράφονται τα αυτεπίγνωτα (self-conscious) συναισθήματα, δηλαδή συναισθήματα «εξαρτώμενα από τις

γνωσιακές διεργασίες». Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με τις συναισθηματικές εκφράσεις προσώπου και σώματος. Οι εκφράσεις του προσώπου μεταδίδουν ένα τεράστιο ποσοστό πληροφοριών σχετικά με τη συναισθηματική κατάσταση του εκφραστή και σχετικά με τα κίνητρα και τις ανάγκες του. Το πέμπτο κεφάλαιο αφιερώνεται στο πολυσυζητημένο θέμα της ρύθμισης του συναισθήματος. Η ρύθμιση του συναισθήματος αναφέρεται στις διεργασίες που χρησιμοποιούν τα άτομα ώστε να επηρεάσουν τα συναισθήματα που βιώνουν ή που δεν βιώνουν, αλλά και στον τρόπο και βαθμό που τελικά εκφράζουν τα συναισθήματα. Το επόμενο κεφάλαιο έχει τίτλο «συναίσθημα και κοινωνική νόηση». Εδώ εξετάζεται πώς η θυμική κατάσταση (affective state) του ατόμου επηρεάζει το περιεχόμενο των σκέψεων και τον τρόπο που οι πληροφορίες γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας. Το έβδομο κεφάλαιο αναφέρεται στα συναισθήματα στο πλαίσιο της ομάδας. Παρόλο που τα συναισθήματα θεωρούνται ενδοπροσωπικά φαινόμενα, ωστόσο, η συμμετοχή σε μια ομάδα και τα δυναμικά που αναπτύσσονται εντός αυτής ή μεταξύ διαφορετικών ομάδων, αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες στη δημιουργία και τη διαφοροποίηση του συναισθήματος. Το επόμενο κεφάλαιο ασχολείται με τις διαφυλικές διαφορές του συναισθήματος όπου ανασκοπούνται τα στερεότυπα φύλου σχετικά με την εμπειρία και έκφραση του συναισθήματος. Για παράδειγμα, εργασίες αναφέρουν ότι οι γυναίκες θεωρούνται ότι εκφράζουν περισσότερο τη λύπη, τον φόβο και την αγάπη τους, ενώ οι άνδρες το θυμό τους. Συνοψίζοντας το κεφάλαιο αυτό οι συγγραφείς σχολιάζουν ότι «η πεποίθηση για τη συναισθηματική γυναίκα και τον μη-συναισθηματικό άνδρα υπάρχει περισσότερο στο νου των ατόμων και λιγότερο στο πραγματικό τους συναίσθημα ή τις πράξεις τους». Στο τελευταίο κεφάλαιο εξετάζονται οι διαφορές στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια ή ηπείρους αισθάνονται, εκφράζουν ή ορίζουν τα συναισθήματά τους.

Η παρούσα μετάφραση είναι, από ό,τι γνωρίζουμε, το πρώτο βιβλίο στην ελληνική γλώσσα που αναφέρεται στον επιστημονικό προβληματισμό για τα συναισθήματα. Αναγνωρίζεται εύκολα ότι το έργο του μεταφραστή

και επιμελητή της έκδοσης θα ήταν επίπονο λόγω των δυσκολιών αντιστοίχισης των αγγλικών όρων με τους ελληνικούς. Όπως αναφέρεται στη σελίδα 37 «Στην αγγλική γλώσσα υπάρχουν περίπου 500 με 2000 λέξεις που λίγο έως πολύ αναφέρονται στο συναίσθημα, στις θυμικές καταστάσεις ή καταστάσεις σθένους (π.χ. ηρεμία) και στις γνωστικές-θυμικές καταστάσεις (π.χ. εκδίκηση). Έτσι, η αντιστοίχιση των νοημάτων και των λέξεων γίνεται πολύ δύσκολη εργασία και πολλές φορές η απόδοση είναι αδύνατη ή παραπλανητική. Επειδή ακριβώς είναι το πρώτο βιβλίο στα ελληνικά που ασχολείται αποκλειστικά με τα συναίσθημα και καθιερώνει όρους, θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μας, να αναγράφονται στο κείμενο οι αντίστοιχοι αγγλικοί. Εντύπωση προξενεί η εναλλαγή των όρων «γνωσιακός», «γνωστικός» χωρίς να φαίνεται ότι διαφοροποιούνται. Ευτυχώς έχει προβλεφθεί αυτή η δυσκολία και στο τέλος παρατίθεται ένα πολύ χρήσιμο γλωσσάριο.

Συμπερασματικά η μετάφραση είναι μια πολύ αξιόλογη προσφορά στην ελληνική βιβλιογραφία τόσο από την πλευρά του περιεχομένου του συγκεκριμένου βιβλίου όσο και ως μεταφραστική εργασία. Είναι ένα χρήσιμο βιβλίο για κάθε ψυχίατρο, ψυχολόγο και γενικά όλους που ασχολούνται με τις επιστήμες του ανθρώπου.

**N. Βαϊδάκης**

*Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατρικής  
Πανεπιστήμιο Αθηνών*

**Niedenthal MP, Krauth-Gruber S, Ric F (2006).  
The Psychology of Emotion: interpersonal,  
experiential & cognitive approaches**

*Translation: Z. Antonopoulou*

*Editor: K. Kafetsios*

*Editions: TOPOS, Athens, 2011*

A few months ago, the book of Niedenthal MP, Krauth-Gruber S, Ric F. "Psychology of emotion: interpersonal, experiential & cognitive approaches" was released in Greek, translation: Z. Antonopoulos. Scientific editing: K. Kafetsios. Publications: TOPOS. Athens 2011. The book was published in English in 2006.

It is noteworthy that even though the greatest part of psychopathology is associated with emotional states our knowledge and understanding of emotions is minimal. Scientific discussions on the issue of emotions arise in 1884 when William James publishes his article entitled "What is an Emotion?" in the scientific journal "Mind". The debate around the question "what is an emotion and which are its components" is still going on with a

series of relative theories, hypotheses and objections. It is therefore very important that there is a book that outlines in and thorough and scientific way the various scientific theories for emotions and the states associated with them.

The translation of the book in Greek is a very valuable contribution to Greek literature both from the part of its scientific content but as translational task as well. It is a useful book for any psychiatrist, psychologist and generally every person occupied in the field of human sciences.

**N. Vaidakis**

*Assoc. Professor of Psychiatry  
University of Athens*

**Η ποινική αντιμετώπιση του ιατρικού σφάλματος**

**Β. Σακελλαροπούλου**

*Εκδόσεις: Σάκκουλας, 2011*

*ISBN: 978-960-445-647-5*

Το βιβλίο της κας Βιργινίας Σακελλαροπούλου με τίτλο «Η ποινική αντιμετώπιση του ιατρικού σφάλματος», που εκδόθηκε το 2011 από τις εκδόσεις Σάκκουλα, αποτελεί αναμφισβήτητα μια σημαντική συνεισφορά στο πεδίο συνάντησης και συνεργασίας, της Ιατρικής και του Δικαίου. Σαφώς μπορεί να φανεί χρήσιμο για τους ιατρούς όλων των ειδικοτήτων, (ιδιαίτερα συναδέλφους χειρουργούς) αλλά και ερευνητές, καθώς τα ζητήματα ιατρικού σφάλματος απασχολούν τόσο τα αστικά και ποινικά δικαστήρια, όσο και τα διοικητικά, ανάλογα με τη φύση της υπόθεσης και το ζητούμενο κάθε φορά.

Μετά από μια ενδιαφέρουσα ιστορική αναδρομή που δεν περιορίζεται (ευτυχώς) μόνο στην Αρχαία Ελληνική παράδοση, τη συγκριτική επισκόπηση που αδρά αναφέρεται σε Ευρωπαϊκούς νόμους και τον ορισμό από νομικής πλευράς της σχέσης ιατρού και ασθενούς, η συγγραφέας προχωρά στο κυρίως θέμα που στην ουσία είναι μια εξειδίκευση και εμβάθυνση στον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας. Τον οποίο εμπλουτίζει με συγκεκριμένα (και γι' αυτό, ιδιαίτερα διαφωτιστικά) κλινικά παραδείγματα, που αναδεικνύουν σε γενικές γραμμές, το πλαίσιο και τους «κανόνες εμπλοκής» των δύο επιστημών στις υποθέσεις ιατρικού σφάλματος.

Στο Δεύτερο μέρος αναλύεται διεξοδικά η υποχρέωση ενημέρωσης και τα ζητήματα συναίνεσης με εκτενή αναφορά στις επεμβατικές (κυρίως χειρουργικές) ειδικότητες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το κεφάλαιο IV για τις περιπτώσεις που δεν απαιτείται συναίνεση, καθώς και το επόμενο περί «Ποινικής εκτίμησης των αυτογνωμώνων

ιατρικών πράξεων» όπου, χαρακτηριστικά αναφέρεται η ποινική αντιμετώπιση των ιατρών που ανταποκρίθηκαν στο αίτημα του χιλιαστού πατέρα, για τη «μη μετάγγιση» του παιδιού του.

Το Τρίτο μέρος αφορά τα ιατρικά σφάλματα και όπως είναι αναμενόμενο επικεντρώνεται στις χειρουργικές ειδικότητες. Το κεφάλαιο για την ποινική ευθύνη του Ψυχιάτρου είναι περιορισμένο και αφορά μόνο την «ασφαλή φύλαξη».

Αν έπρεπε να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις, αυτές αφορούν περισσότερο τον «νομικό» τρόπο γραφής, με τις συχνές παραπομπές σε νόμους και υποσημειώσεις αντί της βιβλιογραφίας, που κάνουν την ανάγνωση δύσκολη στον μη νομικό.

Δεδομένου ότι το βιβλίο αυτό απευθύνεται προς τους νομικούς και τους ιατρούς γενικά, ίσως ο Ψυχίατρος να μη βρει όλες τις απαντήσεις στα προβλήματα που τον αφορούν.

Συμπερασματικά, το βιβλίο της κας Σακελλαροπούλου είναι χρήσιμο και αποτελεί σημαντική προσθήκη στη βιβλιογραφία.

**A. Δουζένης**

*Αναπλ. Καθηγητής Ψυχιατροδικαστικής  
Πανεπιστήμιο Αθηνών*

**A. Αποστολόπουλος**

*Ειδικευόμενος Ψυχίατρος Β΄ Ψυχιατρική Κλινική  
Πανεπιστήμιο Αθηνών*

### **The legal aspects of medical fault**

Publishing: Sakkoulas, 2011

ISBN: 978-960-445-647-5

The book by Virginia Sakellariopoulou entitled "The legal aspects of medical fault" published in 2011 is a valuable addition in the scarce Greek literature. Medical fault is a meeting point for medicine and the law. This book can be useful to all medical specialties but is more focused on surgery.

The book is divided in three parts. The first deals with a historical review that goes beyond the ancient Greek tradition. The second part discusses in detail issues about informed consent especially regarding surgery. The third discusses in detail medical faults with particular reference to surgery. Some cases are presented adding to the information value of the book. A disadvantage of this book (from the psychiatrist's) point of view is that the terminology used is legal and the quotes and references from various laws and court decisions make difficult reading for someone with no legal training. The psychiatrist reading this book will benefit but there are specific issues relating to psychiatric practice that will remain uncovered.

**A. Douzenis**

*Ass. Professor, University of Athens*

**A. Apostolopoulos**

*Psychiatric trainee, 2nd Department of Psychiatry,  
University of Athens*